

Relationship between People Participation and Waste Management in Klongjed Subdistrict Administrative Organization, Khlong Luang District, Pathum Thani Province

Wanchana Teangbangluang, Titus Mala, and Kamalas Yaowanit

Faculty of Humanities and Social Sciences, Valaya Alongkorn Rajabhat University, under the Patronage of Pathum Thani Province, Thailand

E-mail: wanchana.teang@vru.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-9736-064X>

E-mail: titus@vru.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-0086-1681>

E-mail: Kamalas@vru.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-1118-4763>

Received 27/05/2025

Revised 03/06/2025

Accepted 30/07/2025

Abstract

Background and Aims: Due to the rapid changes and developments in Thailand, both in terms of economy and society, the agricultural society has transformed into an industrial society. The expansion of urban society in the past few years has changed the way of life of Thai people due to their consumption behavior, living conditions, and daily life, with the popularity of ordering food online for convenience, as well as changes in business models for selling goods and products, all of which are driving factors that have increased the amount of community waste. Although such behaviors have positive effects in terms of the economy and the environment, they have increased waste. As well, in order for the management of waste within communities/villages to achieve the set goals effectively and efficiently, it is necessary to promote public participation in waste management continuously and sustainably. This research is a quantitative research with the following objectives: 1) Study the public participation and waste management in the area of Khlong Chet Subdistrict Administrative Organization, Khlong Luang District, Pathum Thani Province; 2) Study the relationship between public participation and waste management in the area of Khlong Chet Subdistrict Administrative Organization, Khlong Luang District, Pathum Thani Province.

Methodology: This research is a quantitative research design. The sample group used in this research is people living in 9 villages in Khlong Chet Subdistrict, Khlong Luang District, Pathum Thani Province. The sample size to represent the people was calculated using Taro Yamane's calculation method at a 95% confidence level, which set the sampling error value at 0.05. The results showed that there were 381 samples. In this research, the researcher used stratified sampling, which is a random sampling method that divides the population into communities/villages. It is a probability sampling method that allows all people to have the opportunity to be selected as representatives of the population used in the study. The research instrument was a questionnaire. The researcher presented the developed questionnaire to three experts to find the content validity or the consistency between the questions and the research objectives (IOC). The revised questionnaire was then tested with a population with characteristics similar to the sample group to be studied and then analyzed to find

the reliability value using Cronbach's alpha coefficient formula (Cronbach, 1990: 202-204). The questionnaire for this research had an alpha coefficient value of 0.85. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient.

Results: 1) The public participation in waste management is at a moderate level overall. It was found that the participation in operations has the highest average value, followed by participation in decision-making, participation in receiving benefits, and participation in monitoring and evaluation, respectively. 2) The public's waste management according to the 5R principle is at a moderate level overall. The average value in each aspect, from highest to lowest, is as follows: Repair or fix has the highest average value, followed by reuse, avoiding the use of materials that are difficult to destroy, reprocessing and reusing, and reducing the use of unnecessary items, respectively. 3) The relationship between public participation and waste management in the area of Khlong Chet Subdistrict Administrative Organization, Khlong Luang District, overall has a moderate relationship with a statistical significance level of 0.05, with a correlation coefficient (r) of 0.536, which is in accordance with the hypothesis. When considering the correlation coefficient in each aspect, it was found that the participation in operations has the highest average value, followed by participation in decision making, participation in obtaining benefits, and participation in monitoring and evaluation, respectively.

Conclusion: Public participation is related to solid waste management according to the 5R principle. It can be seen that solid waste management requires cooperation from all parties in the community/village. Therefore, the public should be created and encouraged to see the importance and necessity of participating in solving problems and managing problems through the participation process. This is because the participation process will help to solve the problem of solid waste management in the community/village continuously and sustainably.

Keywords: Participation; Management; Waste

ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองเจ็ด อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

วันชนะ เทียงบางหลวง, ไททัศน์ มาลา และกัมลาศ เยาวะนิจ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: จากการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศไทยทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว ทำให้สังคมเกษตรกรรมเปลี่ยนไปสู่สังคมอุตสาหกรรม การขยายตัวของสังคมเมืองในช่วงหลายปีที่ผ่านมาทำให้วิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากพฤติกรรมกรบริโภค การอยู่อาศัยและ การใช้ชีวิตประจำวัน โดยนิยมการสั่งอาหารออนไลน์เพื่อความสะดวกสบาย รวมทั้ง การเปลี่ยนแปลงรูปแบบธุรกิจการค้าขายสินค้าและผลิตภัณฑ์ ล้วนเป็นปัจจัยขับเคลื่อนที่ส่งผลให้มีปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวแม้จะทำให้มีผลดีในเชิงเศรษฐกิจ แต่ในทางสิ่งแวดล้อมกลับส่งผลให้มีขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้น เช่นเดียวกัน ดังนั้น การบริหารจัดการขยะมูลฝอยภายในชุมชน/หมู่บ้านจะบรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้นั้น ต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนและการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองเจ็ด อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนและการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองเจ็ด อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ระเบียบวิธีการวิจัย: การวิจัยครั้งนี้เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อยู่อาศัยในเขตพื้นที่ตำบลคลองเจ็ด อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 9 หมู่บ้าน โดยคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้เป็นตัวแทนของประชาชนด้วยวิธีการคำนวณของทาโร ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ซึ่งกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 0.05 ปรากฏว่าได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 381 คน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ เป็นการสุ่มโดยจะแบ่งประชากรออกเป็นชุมชน/หมู่บ้าน เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบที่คำนึงถึงความน่าจะเป็นและเป็นการสุ่มตัวอย่างที่เปิดโอกาสให้ประชากรทุกคนมีสิทธิได้รับเลือกขึ้นเป็นตัวแทนของประชากรที่ใช้ศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา หรือหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย (IOC) จากนั้น นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบกับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษา แล้วนำไปวิเคราะห์หาค่าความน่าเชื่อถือจากสูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1990: 202-204) แบบสอบถามสำหรับการวิจัยครั้งนี้มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.85 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัย: 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารจัดการขยะมูลฝอย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ตามลำดับ 2) การบริหารจัดการขยะมูลฝอยตามหลักการ 5R ของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และรายด้านเรียงตามลำดับเฉลี่ยจากมากไป

น้อย ดังนี้ ซ่อมแซมหรือแก้ไข (Repair) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ นำกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) หลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่ทำลายยาก (Reject) แปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) และลดการใช้สิ่งของที่ไม่จำเป็น (Reduce) ตามลำดับ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนและการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองเจ็ด อำเภอคลองหลวง ในภาพรวมมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.536 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ (Benefit) และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล (Evaluation) ตามลำดับ

สรุปผล: การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยตามหลักการ 5R จะเห็นได้ว่า การบริหารจัดการขยะมูลฝอยนั้นจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในชุมชน/หมู่บ้าน จึงควรมีการสร้างและกระตุ้นให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นของการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและจัดการปัญหาด้วยกระบวนการเข้ามามีส่วนร่วม เนื่องจากกระบวนการมีส่วนร่วมจะช่วยตอบโจทย์ในการแก้ไขปัญหาในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน/หมู่บ้านได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม; การบริหารจัดการ; ขยะมูลฝอย

บทนำ

ขยะมูลฝอยเป็นปัญหาที่มีความสำคัญมากปัญหาหนึ่งของประเทศที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน และเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสภาพภูมิทัศน์ของบ้านเมือง สุขภาพอนามัย รวมถึงชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และในปัจจุบันปัญหาขยะมูลฝอยยิ่งทวีความรุนแรงและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น อันเป็นผลพวงมาจากการขยายตัวของจำนวนประชากร ความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจและภาคอุตสาหกรรม ความต้องการในการบริโภคส่งผลให้ภาคอุตสาหกรรมเร่งการผลิตเครื่องอุปโภคบริโภคให้มากขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดเศษสิ่งของเหลือจากการใช้ และยังเป็นเหตุให้หน่วยงานภาครัฐโดยเฉพาะระดับท้องถิ่นไม่สามารถดูแลและให้บริการขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึง ส่งผลให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลงอย่างต่อเนื่อง

การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้และเกิดจิตสำนึกที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอย ร่วมกันคิดหาวิธีการและแนวทางในการแก้ปัญหาโดยคำนึงถึงความจำเป็นและความเป็นไปได้ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยเพื่อเลือกแนวทางที่เป็นรูปธรรมที่ดีที่สุดและเหมาะสมที่สุด การคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยตามลักษณะองค์ประกอบทางกายภาพ เช่น ขยะอาหาร ขยะจากสวน เศษกระดาษ ขยะพลาสติก แก้ว เศษ โลหะและอลูมิเนียม โดยใช้แรงงานคนเป็นวิธีการหนึ่งได้รับความสนใจจากประชาชนค่อนข้างมาก เนื่องจากเป็นวิธีการที่ง่าย ไม่ยุ่งยากและสามารถปฏิบัติได้จริง นอกจากนี้ยังช่วยลดปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในครัวเรือนได้เป็นอย่างดี มีการสร้างรายได้จากขยะมูลฝอยและส่งเสริมวินัยในการจัดการขยะภายในชุมชนให้เกิดขึ้นอีกด้วย

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองเจ็ดได้มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ ประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างเหมาะสม มีการส่งเสริมให้ชุมชนนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ เช่น การนำขยะอินทรีย์มาทำปุ๋ยหมักหรือน้ำหมักชีวภาพ การประดิษฐ์ของใช้จากขยะ รี

ไซเคิลและขยะทั่วไป การนำขยะที่คัดแยกไปจำหน่ายหรือแลกเปลี่ยนเป็นสิ่งของที่มีมูลค่า เช่น กิจกรรมธนาคารขยะชุมชน กิจกรรมขยะแลกไข่หรือขยะแลกของเป็นประจำและต่อเนื่อง ซึ่งเป็นไปตามนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคลองเจ็ดและเชื่อว่าจะเป็นส่วนหนึ่งของแรงขับเคลื่อนที่จะก้าวเข้าสู่ตำบลน่าอยู่ ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสุขได้ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองเจ็ด อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เพื่อเป็นแนวทางให้กับหน่วยงานและประชาชนที่เกี่ยวข้องนำข้อมูลนี้ไปแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยให้ถูกวิธีและส่งผลที่ดีต่อสุขภาพของประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนและการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลคลองเจ็ด อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนและการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลคลองเจ็ด อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม หมายถึง สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร 2) การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ (Cohen and Uphoff, 1981: 6)

แนวคิดการบริหารจัดการขยะมูลฝอย

กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2559) กล่าวว่า การจัดการขยะมูลฝอยตามหลักการ 5Rs เป็นหลักการจัดการขยะมูลฝอยที่เน้นการลดปริมาณขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด ควบคู่ไปกับการกำจัดขยะมูลฝอย ซึ่งช่วยลดปริมาณในการกำจัดขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นให้ลดลง ซึ่งสามารถทำได้ตั้งแต่ระดับครัวเรือน โดยหลักการ 5Rs เป็นรูปแบบที่ถูกพัฒนาจากหลักการ 3Rs ที่ถูกใช้มานานหลายปีให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงเป็นหลักการสามารถนำไปใช้ทั้งในภาคชุมชนและภาคอุตสาหกรรม ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของประเทศไทยที่ให้ความสำคัญกับการลดปริมาณขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด หลักการ 5Rs ประกอบด้วย

1. การลดการใช้สิ่งของที่ไม่จำเป็น (Reduce) เป็นการลดปริมาณขยะมูลฝอยที่อาจเกิดขึ้น โดยการลดการใช้สิ่งของที่ไม่จำเป็น เช่น การลดใช้ถุงพลาสติกโดยใช้ถุงผ้าใส่ของแทน
2. การนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) เป็นการนำขยะมูลฝอยเศษวัสดุมาใช้ใหม่อีกหรือเป็นการใช้ซ้ำ เช่น นำขวดน้ำหวานมาบรรจุน้ำดื่ม นำขวดกาแฟที่หมดแล้วมาใส่น้ำตาล
3. การซ่อมหรือแก้ไข (Repair) เป็นการนำวัสดุอุปกรณ์ที่ชำรุดเสียหายซึ่งจะทิ้งเป็นขยะมูลฝอยมาซ่อมแซมใช้ใหม่ เพื่อให้สามารถนำกลับมาใช้งานได้อีกครั้ง

4. การเวียนนำขยะกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) เป็นการนำขยะมาแปรรูปตามกระบวนการของแต่ละประเภท เพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่หรือเปลี่ยนแปลงสภาพจากเดิมแล้วนำมาใช้ใหม่ เช่น การนำพลาสติก กระดาษ ขวดหรือโลหะต่างๆ นำมาหลอมใหม่ ตลอดจนการนำขยะมูลฝอยนำกลับมาใช้ใหม่ไปขายให้กับร้านรับซื้อของเก่า และผู้รับซื้อของเก่าที่มาให้บริการรับซื้อของเก่าในหมู่บ้านหรือชุมชน

5. การหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่ทำลายยาก (Reject) เป็นการหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่ทำลายยาก หรือวัสดุที่ใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง เช่น กล่องโฟม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ชัยณรงค์ ทองชาติ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลนางพญา อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า รูปแบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลนางพญา มี 3 ขั้นตอน 4 เงื่อนไข คือ ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการวางแผน ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ภายใต้เงื่อนไขด้านทุนทางสังคม เงื่อนไขด้านผู้นำ เงื่อนไขด้านวิธีการจัดการขยะมูลฝอยและเงื่อนไขด้านการมีส่วนร่วม

2. ดวานภา หอมเฮ้า และคณะ (2567) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลอากาศ อำเภอบางบาล จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยการเชิญชวนและผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมปรึกษาแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้นำชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมในการวางแผนงาน/โครงการเพื่อแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในชุมชน และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยการเชิญชวนและผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นผู้รับผิดชอบในการประเมินผล ในการดำเนินกิจกรรมด้านการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลอากาศ และร่วมในการติดตามผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐด้านการจัดการขยะมูลฝอย

3. สุภาวดี อินทร์โสภณ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการขยะในระดับชุมชน จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ค่านิยมเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมและแรงจูงใจในด้านผลประโยชน์ เช่น การแลกขยะรีไซเคิลเป็นเงิน หรือการลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น

4. สุเทพ รักษาพล และคณะ (2568) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบปัจจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะของประชาชนในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ โครงสร้างและนโยบาย ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยทางสังคม ดังนั้น ควรพัฒนาโครงสร้างและนโยบาย ส่งเสริมความรู้และทัศนคติของประชาชน และสร้างสภาพแวดล้อมทางสังคมที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยสำหรับการศึกษา เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนและการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองเจ็ด อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ดังนี้

1. กรอบแนวคิดการวิจัยส่วนที่เป็นตัวแปรอิสระ (Cohen and Uphoff, 1981) ได้แก่ การมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการตัดสินใจ (Decision Making) ด้านการดำเนินงาน (Implementation) ด้านการ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามแบบปลายปิด

ส่วนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย ประกอบด้วย ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงาน ด้านการได้รับผลประโยชน์และด้านการติดตามประเมินผล ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่าตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert, 1976: 90-95) โดยกำหนดให้มีน้ำหนักเปรียบเทียบกัน และเป็นการแบ่งมาตราส่วนประมาณค่าของการตีความหมายออกเป็น 5 ระดับ (5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย และ 1 = น้อยที่สุด) ให้เลือกตอบตรงตามการปฏิบัติมากที่สุดเพียงข้อเดียว

ส่วนที่ 3 การบริหารจัดการขยะมูลฝอย ประกอบด้วย ลดการใช้สิ่งของที่ไม่จำเป็น (Reduce) นำกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) แปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) ซ่อมแซมหรือแก้ไข (Repair) และหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่ทำลายยาก (Reject) ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่าตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert, 1976: 90-95) โดยกำหนดให้มีน้ำหนักเปรียบเทียบกัน และเป็นการแบ่งมาตราส่วนประมาณค่าของการตีความหมายออกเป็น 5 ระดับ (5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย และ 1 = น้อยที่สุด) ให้เลือกตอบตรงตามการปฏิบัติมากที่สุดเพียงข้อเดียว

ส่วนที่ 4 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ลักษณะคำถามแบบปลายเปิด

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา หรือหาค่าความสอดคล้องของเทอร์เนอร์และคาร์ลสัน (Turner and Carlson, 2003) ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย (Index of Item Objective Congruence หรือ IOC) และผู้วิจัยเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป จากนั้น นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบกับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษา ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำนวน 30 คน แล้วนำไปวิเคราะห์หาค่าความน่าเชื่อถือจากสูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1990: 202-204) แบบสอบถามสำหรับการวิจัยครั้งนี้มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.85 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือและนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หรือการวิจัยเอกสาร ผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากตำรา หนังสือ รายงานผลการวิจัย สถิติ ตัวเลขและเอกสารต่าง ๆ รวมตลอดถึงข้อมูลที่ได้จากอินเทอร์เน็ตเพื่อใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย กรอบแนวคิดการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งนำไปใช้ในการสร้างแบบสอบถาม การอภิปรายผล ตลอดจนการเสนอแนะแนวทางแก้ไข

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยภาคสนาม ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถาม จำนวน 381 ชุด จากนั้นได้เก็บรวบรวมแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนมาได้ จำนวน 381 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 381 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตการณ์ ข้อมูลในส่วนนี้เป็นเพียงข้อมูลเสริมเพื่อใช้เสริมหรือคัดค้านข้อมูลหลักที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยภาคสนามเท่านั้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป (SPSS) ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ มีดังนี้

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentages) ค่าเฉลี่ย (Mean : \bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.)

การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ Pearson's Correlation Coefficient เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามจำนวน 1 ตัว กับตัวแปรอิสระตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองเจ็ด อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 52.8 อยู่ในระดับช่วงอายุ 21 - 40 ปี จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 32.5 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 38.6 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 32.5 มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 10,001 - 30,000 บาท จำนวน 249 คน คิดเป็นร้อยละ 65.4 และส่วนใหญ่อาศัยอยู่เกิน 10 ปี ขึ้นไป จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 30.2

ตารางที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองเจ็ด อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	แปลผล
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.21	1.25	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.25	1.26	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์	3.14	1.26	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล	2.88	1.36	ปานกลาง
เฉลี่ย	3.12	1.28	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองเจ็ด อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.12$, SD = 1.28) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.25$, SD = 1.26) รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.21$, SD = 1.25) การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.14$, SD = 1.26) และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ($\bar{X} = 2.88$, SD = 1.36) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 การบริหารจัดการขยะมูลฝอย ตามหลักการ 5R ของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองเจ็ด อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

การบริหารจัดการขยะมูลฝอย ตามหลักการ 5R	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	แปลผล
ลดการใช้สิ่งของที่ไม่จำเป็น (Reduce)	2.81	1.33	ปานกลาง
นำกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse)	3.16	1.33	ปานกลาง
แปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle)	2.87	1.25	ปานกลาง
ซ่อมแซมหรือแก้ไข (Repair)	3.54	1.22	มาก
หลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่ทำลายยาก (Reject)	2.98	1.36	ปานกลาง
เฉลี่ย	3.07	1.30	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 การบริหารจัดการขยะมูลฝอย ตามหลักการ 5R ของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหาร ส่วนตำบลคลองเจ็ด อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.07$, $SD = 1.30$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ซ่อมแซมหรือแก้ไข ($\bar{x} = 3.54$, $SD = 1.22$) รองลงมาคือ นำกลับมาใช้ซ้ำ ($\bar{x} = 3.16$, $SD = 1.33$) หลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่ทำลายยาก ($\bar{x} = 2.98$, $SD = 1.36$) แปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ ($\bar{x} = 2.87$, $SD = 1.25$) และลดการใช้สิ่งของที่ไม่จำเป็น ($\bar{x} = 2.81$, $SD = 1.33$) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนและการบริหารจัดการขยะมูลฝอยตามหลักการ 5R ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองเจ็ด อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย	การบริหารจัดการขยะมูลฝอย ตามหลักการ 5R		
	r	Sig.	ระดับความสัมพันธ์
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	0.574	0.000**	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	0.585	0.000**	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์	0.546	0.000**	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล	0.438	0.000**	ปานกลาง
เฉลี่ย	0.536	0.000**	ปานกลาง

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนและการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ตามหลักการ 5R ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองเจ็ด อำเภอคลองหลวง ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชน มีค่า Sig. เท่ากับ 0.000** มีค่าน้อยกว่า 0.05 อยู่ในระดับความสัมพันธ์ปานกลาง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ r เท่ากับ 0.536 และสามารถสรุปแยกตามตัวแปร ได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการตัดสินใจ มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยตามหลักการ 5R โดยภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.574
2. การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการดำเนินงาน มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยตามหลักการ 5R โดยภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.585
3. การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการได้รับผลประโยชน์ มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการขยะ มูลฝอยตามหลักการ 5R โดยภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.546
4. การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการติดตามประเมินผล มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการขยะ มูลฝอย ตามหลักการ 5R โดยภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.438

อภิปรายผล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เป็นความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเฉพาะที่สำคัญและจำเป็น รวมทั้งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มาอภิปรายผล ดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองเจ็ด อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง จากผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองเจ็ด อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ถูกจำกัดเฉพาะประชาชนเพียงบางกลุ่มเท่านั้น เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่มีวันและเวลาทำงานตรงกับโครงการ/กิจกรรมที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองเจ็ดจัดขึ้น จึงทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมดังกล่าวได้ รวมถึงขาดการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ทำให้ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ แต่เน้นเรื่องการนำขยะมูลฝอยไปเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวเท่านั้น ดังนั้น จึงควรกระตุ้นให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นของการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและจัดการปัญหาด้วยกระบวนการเข้ามามีส่วนร่วม เนื่องจากกระบวนการมีส่วนร่วมจะช่วยตอบโจทยในการแก้ไขปัญหาในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน/หมู่บ้านได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพรัตน์ ยิงยง (2565) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของคณะกรรมการชุมชนเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ควรมีการกระตุ้นให้คณะกรรมการชุมชนและประชาชนเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นของการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาด้วยการเข้ามามีส่วนร่วม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยณรงค์ ทองชาติ (2565) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลนางพญา อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองเจ็ด อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด จากผลการศึกษา พบว่า การบริหารจัดการขยะมูลฝอยจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย โดยเฉพาะผู้นำชุมชน/หมู่บ้านควรเป็นผู้ชี้แนะ กำหนดทิศทางมาตรการ รวมทั้งกลยุทธ์ที่ใช้แก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน/หมู่บ้านให้แน่ชัดและมีผลในทางปฏิบัติ องค์การบริหารส่วนตำบลคลองเจ็ดได้ให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างมาก โดยในช่วงหลายปี

ที่ผ่านมาได้มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ ประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างเหมาะสม มีการส่งเสริมให้ชุมชนนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ เช่น การนำขยะอินทรีย์มาทำปุ๋ยหมักหรือน้ำหมักชีวภาพ การประดิษฐ์ของใช้จากขยะรีไซเคิลและขยะทั่วไป การนำขยะที่คัดแยกไปจำหน่ายหรือแลกเปลี่ยนเป็นสิ่งของที่มีมูลค่า เช่น กิจกรรมธนาคารขยะชุมชน กิจกรรมขยะแลกไข่หรือขยะแลกของเป็นประจำ และต่อเนื่อง ประชาชนซึ่งถือว่าเป็นกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนก็ได้เล็งเห็นถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมในการดำเนินการดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุริยะ หาญพิชัย และจันทร์ฉาย จันทลา (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลลำน้ำรายณ์ อำเภอยะบะดี จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะอยู่ในระดับมาก ความสัมพันธ์ระหว่าง การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะกับการจัดการขยะในครัวเรือนโดยรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 รูปแบบ การจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลลำน้ำรายณ์ อำเภอยะบะดี จังหวัด ลพบุรีมีส่วนประกอบคือ 1) การมีส่วนร่วมในการวางแผน 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 3) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาวดี อินทร์โสภณ (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการขยะในระดับชุมชน จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ค่านิยมเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมและแรงจูงใจในด้านผลประโยชน์ เช่น การแลกขยะรีไซเคิลเป็นเงิน หรือการลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น

3. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล (Evaluation) ของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองเจ็ด อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด จากผลการศึกษาพบว่า ขาดการแจ้งประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ทั้งในกรณีสามารถดำเนินการได้เป็นไปตามเป้าหมายและไม่สามารถดำเนินการได้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด เพื่อจะได้นำประเด็นปัญหาและอุปสรรคของ การดำเนินงานมาพิจารณาหาแนวทางแก้ไขปัญหาหรือสามารถเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารจัดการขยะมูลฝอยได้ในปีต่อไป ส่งผลให้ประชาชนโดยทั่วไปยังไม่เข้าใจและไม่ให้ความสำคัญในการติดตามและประเมินผลในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่เท่าที่ควร ส่วนใหญ่มองว่าเป็นหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่จะต้องทำการตรวจสอบและติดตามประเมินผลมากกว่าตัวประชาชนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลย์ลภัส ประโลมลักษณ์ และคณะ (2566) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของชุมชน ตำบลอิสาน อำเภอมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมรับรู้สถานการณ์และสภาพปัญหา รองลงมาตามลำดับ คือ ด้านการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมโครงการ ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนและตัดสินใจและด้านการมีส่วนร่วมตรวจสอบและประเมินผล การดำเนินงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาวานา หอมเข้า และคณะ (2567) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลอากาศ อำเภอบางบาล จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า ควรมีการเชิญชวนและผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นผู้รับผิดชอบในการประเมินผลการดำเนินกิจกรรมด้านการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลอากาศ และร่วมในการติดตามผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐด้านการจัดการขยะมูลฝอย

4. การบริหารจัดการขยะมูลฝอย ตามหลักการ 5R ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองเจ็ด อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง จากผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการขยะมูลฝอย

ตามหลักการ 5R ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองเจ็ด อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เป็นวิธีการง่ายๆ ที่ทุกคนสามารถปฏิบัติได้ในชีวิตประจำวัน เพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอยจากบ้านเรือนและชุมชน และยังสามารถนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่าแทนที่จะถูกทิ้งแล้วนำไปกำจัด นอกจากช่วยลดปริมาณขยะลงได้แล้ว ยังช่วยลดปริมาณการใช้ทรัพยากร ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และส่งผลให้คุณภาพสิ่งแวดล้อมดีขึ้น มีความสะอาดด้วย ดังนั้น เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนปรับเปลี่ยนมุมมองของขยะมูลฝอยจากสิ่งไร้ค่าให้กลายเป็นสิ่งที่มีค่า องค์การบริหารส่วนตำบลคลองเจ็ดจึงมุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์ รมรงค์ให้ประชาชนเห็นถึงประโยชน์ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ตามหลักการ 5R โดยสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ และจัดโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจและนำไปปฏิบัติโดยเริ่มจากตนเอง ครอบครัว และขยายผลไปสู่ชุมชนในการลด คัดแยกและใช้ประโยชน์ ซึ่งเป็นการสร้างรายได้ ลดรายจ่ายและขยะก็จะเป็นขยะอีกต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิพงษ์ เพิ่ม (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ท้องถิ่นกับแผนปฏิบัติการร่วมของชุมชนกับเทศบาลเพื่อขับเคลื่อนการจัดการขยะมูลฝอยที่จะนำไปสู่หลัก 5 R's กรณีตำบลท่าทราย อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า บริบทชุมชนบ้านพรุพิพพว่าเป็นชุมชนขนาดใหญ่ที่มีประชากรหนาแน่น เป็นตลาดค้าขายขนาดใหญ่ในเขตเทศบาลมีปัญหาขยะมูลฝอยจากตลาดและการค้าขายเป็นปริมาณมากทุกวัน จากแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยบ้านพรุพิพพทำให้ได้แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยแบบ 5R's ชุมชนพรุพิพซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิพล แก้วกอ (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของครัวเรือนในเขตเทศบาลนครอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า ความรู้เรื่องการแยกขยะและการรีไซเคิลเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ประชาชนมีแนวโน้มเข้าร่วมโครงการจัดการขยะมากขึ้น โดยครัวเรือนที่มีความรู้จะสามารถแยกประเภทขยะได้อย่างถูกต้อง และลดปริมาณขยะได้มากขึ้นด้วย

5. การบริหารจัดการขยะมูลฝอย ตามหลักการ 5R ของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองเจ็ด อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านซ่อมแซมหรือแก้ไข (Repair) มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด จากผลการศึกษาพบว่า ประชาชนพยายามยืดวงจรการใช้งานของเครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือนและเครื่องแต่งกายที่มีอยู่ด้วยการซ่อมแซม (Repair) หรือการนำมาปรับปรุงให้มีสภาพใช้งานได้ นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญในการเลือกซื้อสินค้าที่มีคุณภาพแข็งแรง ทนทาน ถูกวิธีและมีการรับประกัน เพื่อลดปัญหาการซ่อมแซมที่อาจเกิดขึ้นด้วย วิธีการปรับตัวเพื่อใช้ชีวิตดังกล่าวอาจสืบเนื่องมาจากปัญหาเศรษฐกิจในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ดังนั้น ซ่อมแซมหรือแก้ไข (Repair) สิ่งของที่พังหรือเสียให้กลับมาใช้ได้อีกครั้ง จึงเป็นอีกหนึ่งวิธีที่สามารถปรับตัวให้อยู่รอดได้ในสถานการณ์ยุคปัจจุบัน และแน่นอนว่าจะสามารถลดจำนวนขยะที่เกิดขึ้นได้ไม่น้อยเลยทีเดียว ที่ผ่านมามองการบริหารส่วนตำบลคลองเจ็ดได้ส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยงานที่เข้ามาให้ความรู้และพัฒนาฝีมือแรงงานให้กับประชาชนในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง เช่น การซ่อมแซมเครื่องใช้ไฟฟ้า การเย็บปักถักร้อย เป็นต้น โดยจะมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร วันเวลาและสถานที่ในการฝึกอบรมให้แก่ประชาชน ทราบเพื่อที่จะได้เข้าร่วมกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษฎา โชติโก และคณะ (2567) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการขยะตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนต้นแบบการจัดการขยะตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พบว่า ชุมชนต้นแบบมีความคล้ายคลึงกันในด้านวิถีคิดในการจัดการโดยใช้กระบวนการกระตุ้นพฤติกรรม สร้างแรงบันดาลใจ สร้างจิตสำนึกและกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมให้ชุมชน ได้แก่ การลดปริมาณขยะ การนำวัสดุกลับมาใช้ซ้ำ การนำวัสดุที่ชำรุดกลับมาซ่อมแซม การนำวัสดุหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่และหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่ย่อยสลายยาก และ

สอดคล้องกับงานวิจัยของ จอมจันทร์ นทีวัฒนา และวิชัยเทียนถาวร (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความรู้และทัศนคติที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการลดขยะชุมชนแม่กาอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ผลการวิจัยพบว่า ระดับความรู้ของชุมชนในการลดขยะตามหลัก 5R ได้แก่ การลดการใช้ การใช้ซ้ำ การนำกลับมาใช้ใหม่ การซ่อมแซม และการปฏิเสธไม่ใช้ อยู่ในระดับมาก

6. การบริหารจัดการขยะมูลฝอย ตามหลักการ 5R ของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองเจ็ด อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านลดการใช้สิ่งของที่ไม่จำเป็น (Reduce) มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด จากผลการศึกษาพบว่า นโยบายปฏิเสธการรับถุงพลาสติกได้รับแรงบันดาลใจจากการตายของลูกพะยูนเพศเมียซึ่งต่อมาได้ชื่อว่า "มาเรียม" โดยพบเศษพลาสติกอุดตันในลำไส้ ทำให้สังคมไทยตื่นตัวเรื่องการใช้ถุงพลาสติก บางส่วนหันมาเลือกใช้ตะกร้าหรือถุงผ้าใส่ของแทนถุงพลาสติก แต่จากการสอบถามประชาชนในพื้นที่พบว่ามีความรู้สึกเป็นเหมือนการบังคับให้คนต้องทำตามในสิ่งที่ตนเองไม่ได้คิดอยากจะทำตามเท่าไรนัก บางครั้งมองว่าเป็นการผลักภาระให้กับผู้บริโภคเพิ่มมากขึ้นหากต้องการความสะดวกสบายจะต้องเสียเงินซื้อถุงพลาสติกจากห้างร้านเพิ่มในการใส่ของกลับบ้าน ส่วนการเลือกใช้สินค้าชนิดเติม เช่น น้ำยา ปรับผ้านุ่ม น้ำยาล้างจาน น้ำยาทำความสะอาด เป็นต้น เพื่อลดปริมาณบรรจุภัณฑ์ ได้รับความสนใจจากประชาชนค่อนข้างน้อย ทั้งที่การเลือกใช้สินค้า Refill นั้นทั้งถูกกว่าและดีกับสิ่งแวดล้อมมากกว่า แต่ปัญหาที่ยากสำหรับหลายคนที่ยากกรีฟิ คือ ความไม่สะดวก ยุ่งยากและเสียเวลา ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลคลองเจ็ดมีการส่งเสริมและรณรงค์ให้ใช้ถุงผ้าโดยเริ่มต้นจากบุคลากรในหน่วยงาน และคาดว่าในอนาคตจะขยายแนวคิดนี้ไปสู่ประชาชนโดยการมอบเกียรติบัตรเชิดชูผู้ที่เป็นแบบอย่างด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญชกร สารขัติ (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการคัดแยกขยะของครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลนาป่ามีความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ และผลกระทบในการคัดแยกขยะระดับปานกลาง และมีพฤติกรรมการคัดแยกขยะของครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ตามหลักการ 5R โดยรวมมีพฤติกรรมการคัดแยกขยะของครัวเรือนอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการลด การใช้วัสดุที่ก่อให้เกิดมลพิษ/ทำลายยาก (Reject) อยู่ในเกณฑ์ดีมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการนำกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) ด้านการนำมาแก้ไข/ ซ่อมแซม (Repair) ส่วนด้านที่อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างไม่ดี มีสองด้าน คือ ด้านการลดปริมาณขยะมูลฝอย (Reduce) และด้านการแปรสภาพและหมุนเวียน กลับมาใช้ใหม่ (Recycle)

7. การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ตามหลักการ 5R ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองเจ็ด อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ในทิศทางเดียวกันหรือแปรผันต่อกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมในชุมชนมีรูปแบบวิธีการที่เหมาะสมที่ล้วนแต่ต้องอาศัยการได้รับความร่วมมือจากประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลคลองเจ็ดควรศึกษาและแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชนในการบริหารจัดการปัญหาขยะมูลฝอยในรูปแบบต่างๆ ทั้งการสร้างตระหนักรู้และความสำคัญถึงปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน/ชุมชน และควรมีการวางแผนการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน ที่สำคัญควรมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานจัดการขยะมูลฝอยในหมู่บ้าน/ชุมชนของตนเองด้วย สอดคล้องกับ งานวิจัยของ นฤนาถ ยืนยง และพิชชานาถ เงินดีเจริญ (2565) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของตำบลสำพะเนียง อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วม

ร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยกับการจัดการขยะในครัวเรือนโดยรวม และรายด้านมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล คลองเจ็ดอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี อยู่ในระดับปานกลางทุกขั้นตอน การดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมาย ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนทุกกลุ่มตัวอย่างเกิดกระบวนการมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นและให้ประชาชนมีบทบาทในการสนับสนุนการดำเนินงาน
2. กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมสามารถนำผลการศึกษาในครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 5Rs ได้โดยประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่
3. ภาครัฐ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดูแลพื้นที่ ควรกำหนดนโยบายในการส่งเสริมการกำจัดขยะ มูลฝอยและบทลงโทษที่ชัดเจนให้กับชุมชน/หมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมกันบริหารจัดการขยะอย่างถูกวิธี
4. ควรมีการฝึกอบรม การคัดแยกขยะ และการกำจัดขยะที่ถูกต้องให้คนในชุมชน/หมู่บ้าน
5. ประชาสัมพันธ์ผลกระทบและปัญหาการกำจัดขยะไม่ถูกวิธีให้กับคนในชุมชน/หมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง
6. จัดทำแผนแม่บทร่วมกันกับคนในชุมชน/หมู่บ้าน เพื่อวางแผนในการบริหารจัดการขยะอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับปริมาณขยะมูลฝอย องค์ประกอบของขยะ แหล่งกำเนิดขยะมูลฝอย เพื่อให้ทราบลักษณะของขยะมูลฝอยและหาแนวทางการจัดการขยะมูลฝอย
2. ศึกษาแนวทางในการจัดการขยะมูลฝอยเพื่อพัฒนากระบวนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในรูปแบบของการมีส่วนร่วมจากประชาชน เพื่อให้เกิดการปฏิบัติได้อย่างแท้จริง
3. ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกหรือสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างแท้จริง
4. ศึกษาเชิงเปรียบเทียบรูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ
5. ศึกษาเชิงเปรียบเทียบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น
6. ควรทำการวิจัยปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนพัฒนาและเฝ้าระวังปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในชุมชน/หมู่บ้าน เพื่อการบริหารจัดการขยะมูลฝอยหรือการลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน/หมู่บ้าน ให้เป็นศูนย์และการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องด้วยกิจกรรมตามหลัก 5R's

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2559). รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2559. กรุงเทพฯ: กรมควบคุมมลพิษ. สืบค้นจาก <http://www.pcd.go.th>
- กฤษฎา โชติโก, ขนกันต์ ปัญญาวัฒนสกุล, & สหทัย พุทธิรักษา. (2567). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี. *วารสารวิชาการศรีปทุมชลบุรี*, 20(1), 45–59.

- กัญชริการ์ สารชัตติ. (2559). พฤติกรรมการคัดแยกขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 7(2), 113–126.
- กัลย์ลภัส ประโลมลักษณ์, ธัญญรัตน์ พุทธิพิงษ์ชัย, & ภัทรารุช พรหมจรรย์. (2566). การประเมินผลการบริหารจัดการขยะในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*, 32(1), 87–99.
- จอมจันทร์ นทีวัฒนา, & วิชัย เทียนถาวร. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา. *วารสารสาธารณสุขศาสตร์*, 46(3), 223–236.
- ชัยณรงค์ ทองชาติ. (2565). รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะอย่างยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดราชบุรี. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต*, 10(2), 149–162.
- ดาวนภา หอมเข้า, สุพัตรา ชัยพิพัฒน์, & สุมาลี จันทร์เพ็ญ. (2567). แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่ชนบทจังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารวิชาการแพทย์เขต* 10, 11(1), 71–83.
- ธีรพงษ์ เพิ่ม. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตเทศบาลเมืองเลย. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*, 14(1), 107–118.
- ธีรพล แก้วกอก. (2564). ความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมการจัดการขยะของเยาวชนในเขตเทศบาลเมืองลำพูน. *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*, 24(1), 88–102.
- นฤนาท ยืนยง, & พิษานาถ เงินดีเจริญ. (2565). รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*, 11(2), 119–134.
- ไพรัตน์ ยิ่งยง. (2565). การประเมินการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมในเขตชุมชนเมือง. *วารสารรัฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ*, 8(1), 101–115.
- สำนักงานทะเบียนอำเภอหนองเสือ. (2567). *สถิติประชากรทางทะเบียนราษฎร์แยกหมู่บ้าน*. ปทุมธานี: สำนักงานทะเบียนท้องถิ่น.
- สุเทพ รักษาพล, ธานี แก้วชนะ, & อภินันท์ รัตนภักดี. (2568). รูปแบบปัจจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะของประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *Interdisciplinary Academic and Research Journal*, 5(2), 1165–1182.
- สุภาวดี อินทระโสภณ. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการขยะในระดับชุมชนจังหวัดนครราชสีมา (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สุริยะ หาญพิชัย, & จันทน์ฉาย จันลา. (2561). การศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลแห่งหนึ่งในจังหวัดสุรินทร์. *วารสารวิชาการราชภัฏสุรินทร์*, 3(2), 45–55.
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1981). *Rural development participation: Concepts and measures for project design, implementation and evaluation*. Ithaca, NY: Cornell University.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York: HarperCollins.
- Likert, R. (1976). *The method of constructing an attitude scale*. In *Attitude theory and measurement* (pp. 90–95). Chicago: Rand McNally.
- Turner, R. C., & Carlson, L. (2003). Indexes of item-objective congruence for multidimensional items. *International Journal of Testing*, 3(2), 163–171.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). New York: Harper & Row.

